

Motion

1984/85:402

Rune Torwald och Ingemar Hallenius

Väljaropinionsundersökningar utförda av SCB, m. m.

Ett inslag i den politiska debatten utgör onekligen olika sorters väljaropinionsundersökningar. Såväl SIFO som IMU lämnar ju så gott som varje månad sina opinionsundersökningar som leder till synnerligen omfattande presskommentarer. I sin bok *Inom felmarginalen* har Sören Holmberg och Olof Petersson redovisat att dessa undersökningar är mycket osäkra därför att de har ett bortfall på ca 40 %. Ett annat problem med väljarundersökningar av detta slag är att de måhända kan vara styrande. Många känner sig kanske frestade att satsa på "vinnande häst".

SCB har sedan 1972 även utfört liknande undersökningar som bedöms såsom mera tillförlitliga på grund av det stora urvalet samt att bortfallet som regel inte ligger högre än ca 25 %. Av budgetskäl nedlades dessa undersökningar fr. o. m. andra halvåret 1981. Genom särskilt riksdagsbeslut har uppdragits åt SCB att göra väljaropinionsundersökningar under maj och november 1984 samt maj 1985. För tiden därefter finns inga beslut. Enligt vårt förmenande är detta olyckligt, eftersom man saknar reell möjlighet att få insyn i det material som nuvarande väljarprognoser baseras på. SCB redovisar ju sitt material mycket utförligt och man anger också på vilket sätt man gör korrigeringar i grundmaterialet. Motsvarande möjligheter saknas för SIFO:s och IMU:s mätningar.

Eftersom dessa väljaropinionsundersökningar anses bör få förekomma, så anser vi det angeläget att det åtminstone finns någon undersökning där politiker och andra intresserade kan få en direkt insyn i materialet. Mot denna bakgrund vill vi alltså förorda ett återupptagande av SCB:s väljaropinionsundersökningar snarast möjligt.

Ett allvarligt problem är enligt vår mening att opinionsundersökningarna reducerar debatten i sakfrågor till förmån för en debatt om opinionssiffror som sådana. Detta förhållande är naturligtvis inte specifikt för Sverige utan diskuteras i demokratier världen över där denna typ av väljarundersökningar förekommer. Det finns därför flera länder som av dessa skäl förbjuder publicering av väljarundersökning alltför nära inpå valdagen. "Karenstiden" varierar från land till land.

Vi menar att det finns tungt vägande skäl för att man även i Sverige inför en sådan karenstid för publicering av väljaropinionsundersökningar. Inte minst i dessa för Sverige ekonomiskt brydsamma tider bör en debatt om sakfrågorna prioriteras under valrörelsens slutskede. Förslagsvis vill vi därför förorda att inga väljarbarometrar får publiceras senare än en månad

före valdagen. Vi menar inte att man behöver lagreglera detta utan förutsätter att tidningar och andra berörda kommer att respektera ett uttalande av riksdagen.

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen beträffande behovet av att väljarundersökningar utförda av SCB även efter maj 1985,
2. att riksdagen uttalar sig för att i framtiden inte några väljaropinionsundersökningar publiceras senare än en månad före aktuell valdag.

Stockholm den 15 januari 1985

RUNE TORWALD (c)

INGEMAR HALLENIUS (c)